

ИНФОРМИРАНОСТ И ПОЗНАВАЕМОСТ НА ДЕЙСТВИЯТА ПРИ ВЪЗНИКВАНЕ НА БЕДСТВИЯ ИЛИ АВАРИИ

Ели Павлова-Трайкова

KNOWING THE ACTION UNDER DISASTERS AND ACCIDENTS

Eli Pavlova-Traykova

Abstract: *In recent years human lives are influenced by many risky events. Human security mostly depends on knowing basic rules for reacting to crisis events. Crisis events can be not only expected but also managed. With quick reaction and adequate reduction the risk of casualties and injuries is possible. The subject of the survey is the level of awareness of disaster response or accidents at several universities in Bulgaria. The survey was conducted through a survey by questioner of teachers, employees and students. The results of the given questions show a very low level of awareness. There has been a lack or relatively rare implementation of emergency drills and exercises and the need for increased security measures.*

Key words: risky events, reaction, awareness

1. Въведение

През последните години кризисни събития се наблюдават по целия свят (Floater et al., 2014; Panagos et al., 2014). Европа и България не са изключение от тази статистика (Hristova et al., 2017; Madsen et al. 2014; Paprotny et al. 2017). Основните рискови събития като наводнения, земетресения и пожари взимат жертви всяка година и са причина за значителни материални щети. Природните бедствия и аварии могат да бъдат контролирани до определена степен – да бъде намален обсега на влияние, да се намалят щетите, да се избегнат жертви. Това смекчаване на последствията може да бъде постигнато, обаче само чрез достатъчна информираност и подготовка не само на отговорните длъжностни лица, но и на гражданите. Отговорност за информираността за реакция имат и собствениците, управителите и ползвателите на сгради, които са отговорени за своите работници и служители. При частните фирми тази отговорност за намаляване на риска много често се изпълнява от специално определен за тази позиция човек-фасилити мениджър, но при публичните сгради и държавните институции все още тази функция се е делегирала на отдели или групи хора, които имат друго основно задължение и координацията между тях е много тромава. Във връзка с тази практика и желанието да се установи дали работи добре този механизъм по защита на населението в частност служителите, преподавателите и студентите в някои от висшите училища в България се проведе анкета сред тази целева група. Поставените въпроси и дадените отговори дават предста-

вителна информация за степента на тяхната информираност и могат да се използват за оценка на възможността за реакция при възникване на кризисно събитие.

Цел на проучването е да се определи степента на информираност на студенти, преподаватели и служители във висши училища в България във връзка с реакцията при бедствия и аварии. Да насочи вниманието на отговорните лица към слабите страни на подготовка на участниците в анкетата и при желание те да бъдат подобрени.

2. Обект и метод на работа

Обект на изследването е степента на информираност за реакция при възникване на бедствия или аварии в няколко университета в България. Проведеното проучване е направено чрез анонимно онлайн анкетиране на преподаватели, служители и студенти в няколко висши училища. Анкетата е създадена с безплатната платформа за онлайн анкети SurveyMonkey и е изпратена да анкетираните. Анкетата включва 10 въпроса свързани с познаваемостта на нормативните уредби, планове за евакуация и пропускателния режим на институцията в която анкетирания учи, работи или преподава. Получени са 137 анкети с валидни отговори, което прави извадката представителна.

3. Резултати

Получените анкети са 137, като отговори са дали 81 жени и 56 мъже. От тях 87 са студенти, 21 са служители и 29 са преподаватели. Най-голяма част от анкетираните са на възраст от 18 до 30 го-

дини, а попълнили анкетата над 50 години няма.

На фигура 1 са представени университетите, в които е проведено анкетирането и съответно броя на анкетираните лица. Най-много анкетирани са от УНСС. Анкетата е достигнала и до представители на други университети в България, като анкетираните от тази група са на второ място по брой.

Фигура 1. Брой анкетирани лица в университет

На фигура 2 са представени резултатите от отговорите на един от основните въпроси в анкетата. Както се вижда от фигурата, най-голяма част от хората категорично не са запознати с вътрешни институционалните разпоредби за реакция при кризисни събития. А със сравнително равни дялове са тези, които са напълно запознати с разпоредбите и тези, които отчасти ги познават. Още тук личи една занижена информираност, която съответно намалява и възможността за справяне с възникване на кризисно събитие. Възниква въпросът и кой е отговорен за разпространението на информацията от тези разпоредби и по какъв начин се представя информацията от тях? Макар и negliжирани и приемани несериозно в тези разпоредби съдържат важна информация за това кой е отговорен, кой ръководи при възникване на рисково събитие, как трябва да се реагира според зависи от вида риск и много други основни моменти, които ако се познават могат да намалят риска от жертви и щети.

Въпреки че, участниците в анкетата не са запознати с разпоредбите, показват една силна увереност в познанията си свързани с реакцията при бедствие или авария. От всички анкетирани само 9 са посочили отговор не на въпроса дали знаят какво да правят при такова събитие. На същия въпрос 65 анкетирани знаят напълно какво трябва да правят, а останалите са подготвени отчасти. Резултатите от този въпрос могат да се интерпретират или като една висока лична отговорност на участниците в анкетата или завише-

на увереност в познанията им предвид непознаването на основни нормативни документи.

Фигура 2. Информираниост за вътрешно-институционалните разпоредби за реакция при бедствени и аварийни ситуации

Потърсен е отговор и на въпрос свързан с придобиването на основни знания и умения за реакция –дали в програмата на институцията има заложено провеждането на учебни тренировки и дали те се провеждат. От получените отговори се оказа че, най-голям дял от запитаните са отговорили, че не се провеждат или, че не са запознати, което също може да се приеме, че такива тренировки няма (фиг. 3).

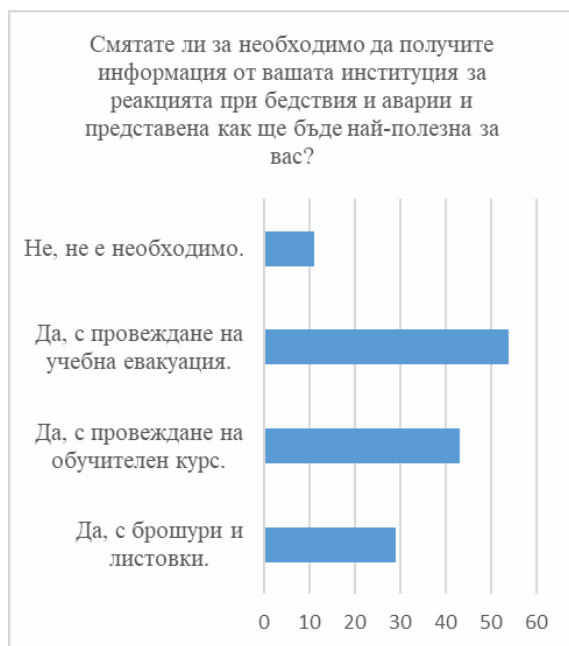

Фигура 3. Провеждане на учебни тренировки

Очакваните резултати тук бяха за по-висока загриженост на отговорните лица т.е. практи-

чески обучения, с което по-горните резултати от непознаването на вътрешните разпоредби нямат да имат висока тежест, но в случая може да говорим за висок риск за живота и здравето на участниците в анкетата.

Отговорите на следващия въпрос до някаква степен са успокоителни. Само седем от анкетираните не познават плана за евакуация и оповестителните сигнали. Всички останали от запитаните са наясно или с плана за евакуация или с оповестителните сигнали, а една част и с двете. На въпрос 9, 126 анкетирани усещат нуждата от допълнителна информация и биха желали да я получат от различни източници. Учебната тренировка е най-желана, като източник за получаване на информация според 54 от анкетираните. Обучителния курс е също много информативен според 43 от анкетите. Останалата част предпочитат брошури, и само 11 смятат, че не е необходимо да бъдат информирани (фиг. 4).

Фигура 4. Необходимост от информация

Последният въпрос на анкетата е свързан с усещането на сигурност към риска от заплахите, които се появиха през последните години, а именно от терористичен акт. Въпросът е свързан с пропускателния режим на институциите. Само 28 от анкетираните, смятат че в тяхната институция трябва да се осигури по-стриктен пропускателен режим. 61 смятат, че пропускателният режим и в момента е напълно стриктен, 48 смятат, че до някаква степен режима е стриктен.

4. Изводи

Получените резултати от анкетата дават данни за нивото на информираност на студентите, преподавателите и служителите във университетите в България. Интересно, че личната информираност и увереност на анкетираните за познанията им е висока, но въпросите свързани с участието на институцията за информираността е много ниска. Липсата на учебни тренировки и информация за вътрешния ред, показват че рискът е висок и при възникване на кризисно събитие могат да се очакват много щети. Желание за обучение, тренировки и допълнителна информация от страна на анкетираните има. Представени са и възможни варианти за информиране – тренировки, брошури. Зависи от отговорните лица дали ще повишат нивото на информираност на анкетираните или въпросът ще остане нерешен.

Литература

Floater, G., Ph. Rode, A. Robert, Ch. Kennedy, D. Hoorweg, R. Slavcheva, N. Godfrey (2014) *Cities and the new climate economy: the transformative role of global urban growth*. New Climate economy. Cities Paper 01. LSE Cities: London school of economics and Political science.

Panagos P, Ch. Karydas, C. Ballabio, Io. Gitas. (2014) Seasonal monitoring of soil erosion at regional scale: An application of the G2 model in Crete focusing on agricultural land uses, *International Journal of Applied Earth Observation and Geofomation, Volume 27, Part B*, pp. 147-155, ISSN 0303-2434. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.jag.2013.09.012>.

Hristova, Nelly, Ek. Ivanova, K. Seymenov (2017) Geographical aspects of floods in northwest bulgaria. *Knowledge - International Journal, vol.16 (2)*, pp. 907-914.

Madsen, H., Lawrence D., Lang M., Martinkova M., Kjeldsen TR. (2014) *Review of trend analysis and climate change projections of extreme precipitation and floods in Europe*.

Paprotny, D., Morales Nápoles, O. & Jonkman, S. N. HANZE (2017) *Historical Analysis of Natural Hazards in Europe–Database documentation*. Available at: <https://data.4tu.nl/repository/uuid:62d3fc79-6638-480f-8d64-9c8d200bd41c>

Eli Pavlova-Traykova, PhD student
UNWE – Sofia
2000 Samokov, 9 “Graf Ignatiev” str.
E-mail: pavlova.eli77@gmail.com